

Ort och datum
Stockholm, 2022-09-29

Handläggare
Carita Fallström
Annika Wåhlin

Er referens
S2022/02635

Socialdepartementet

Remissvar – slutbetänkandet Vägen till ökad tillgänglighet – delaktighet, tidiga insatser och inom lagens ram (SOU 2022:22)

Vårdförbundet har fått möjlighet att yttra sig över slutbetänkandet och är huvudsakligen positiv till utredningens förslag.

Vårdförbundet är ett yrkesförbund som driver fackliga frågor för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har 114 000 medlemmar, varav drygt 90 000 är yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker och nära vård samt en jämlik hälsa.

Allmänna synpunkter

Så som Vårdförbundet skrev i sitt remissvar beträffande utredningens förra betänkande, är den bristande tillgängligheten och de långa väntetiderna till hälso- och sjukvården i Sverige inte acceptabel. Förbundet vidhåller att vare sig överenskommelser mellan staten och Sveriges kommuner och regioner (SKR) eller införandet av vårdgarantier har inneburit någon förbättring.

Den viktigaste anledningen till den bristande tillgängligheten är den rådande kompetensförsörjningsproblematiken med brist på sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker. Även om kompetensförsörjningsproblematiken inte ingått i utredningens uppdrag, måste den uppmärksammas och åtgärdas för att tillgänglighet och väntetider ska förbättras. För att attrahera, behålla och rekrytera hälso- och sjukvårdspersonal krävs bl.a. bättre arbetstider, höjda löner, en god arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter.

Synpunkter på förslagen i slutbetänkandet

Kap. 4 En utökad vårdgaranti

Utredningen föreslår en mer detaljreglerad vårdgaranti. Vårdförbundet instämmer med utredningen att vårdgarantin behöver vara så ändamålsenligt utformad som möjligt, men är tveksamma till om förtydligad lagstiftning är den mest effektiva åtgärden för att förändra situationen med långa väntetider.

För att vårdgarantin ska kunna uppfyllas, behöver hälso- och sjukvården dimensioneras och resurssättas. Där ser Vårdförbundet att kompetensförsörjningen är en av de viktigaste åtgärderna för att komma till rätta med vårdgarantin och säkra kortare väntetider. Exempelvis påverkas väntetiderna och diagnostiken försenas p.g.a. den brist som finns på röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker.

Vi delar åsikten om att både regionerna och staten behöver arbeta mer långsiktigt och ändamålsenligt med förstärkt tillsyn och en god uppföljning. Vårdförbundet vill framhålla utredningens synpunkt om att staten och regionerna bör agera utifrån att vårdgarantin handlar om yttersta tidsgränser för att få vård, inte en målsättning. Likaså behöver regionerna ta ett större ansvar för att se till att patienten får vård hos annan vårdgivare om det behövs, samt att regionerna stärker sitt arbete med att informera patienterna om vårdgarantin och valfriheten och vad som gäller.

Att utredningens förslag är en strävan att stärka patientens ställning, ser vi som positivt och i linje med en personcentrerad vård.

Kap. 5 En nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården

I linje med en personcentrerad vård där patienten involveras och är delaktig i sin vård och behandling, ser Vårdförbundet det positivt att informationskravet föreslås utökas och att tillgången till samlad och digital information stärks. Vi hade däremot sett ett skarpare förslag, med ett obligatorium att patienten ska kunna få information samlad och digitalt, istället för som förslaget, i den mån det är relevant.

Att tidpunkten för vård så långt som möjligt väljs i samråd med patienten, tror Vårdförbundet skulle vara en bra åtgärd. Förutom att patienten involveras i sin vård och behandling, minskas även antal återbud och obokade tider, vilket skulle tillgängliggöra fler tider och minska vårdköerna.

Som vi skrev i remissvaret till delbetänkandet, instämmer Vårdförbundet i att arbetet med hälso- och sjukvårdens omställning till en nära och tillgänglig vård stärker primärvården och ökar tillgängligheten, kontinuiteten och delaktigheten i vården. De förslag och bedömningar som utredningen lägger om att omställningen behöver involvera och säkerställa medarbetarnas engagemang i det lokala omställningsarbetet, och tilldelas de resurser som verksamheten behöver, är en viktig förutsättning för att få en hållbar verksamhetsförändring.

Vårdförbundet vill också uppmärksamma att det bedrivs primärvård i kommunerna och behöver därför involveras i samverkan och i arbetet med att utveckla nya arbetssätt.

Kap. 6 God och nära vård med forskning, utbildning och utveckling

Vårdförbundet delar åsikt med utredningen, om att forskning och utbildning är viktiga delar för att öka attraktiviteten till bristyrken och därmed kunna trygga kompetensförsörjningen, för att uppnå en jämlik och säker vård i hela landet. Vi ser däremot att det gäller alla legitimerade yrken, inte bara läkare som utredningen skriver.

Anslag till forskningsprojekt inom omvårdnad, som är sjuksköterskans kunskapsområde är oftast mycket små i jämförelse med andra områden. Genom en större satsning på och ökade medel till omvårdnadsforskning kan vården utvecklas, vårdskador förebyggas, vårdköer minskas.

Förslaget att ge uppdrag för att skapa struktur för forskning, utbildning och utveckling inom den kommunala hälso- och sjukvården, samt ett långsiktigt program för stöd till tvärvetenskaplig primärvårdsforskning, ser förbundet som mycket positivt.

Kap. 7 Barn och ungas psykiska hälsa

Utredningens bedömning att det behövs nationella kunskapsstöd för **hela vårdkedjan** för barn och ungas psykiska hälsa, samt kunskapsstöd som utgår från symtomkomplex, ställer Vårdförbundet sig bakom.

Att erbjuda en gemensam väg in för barn och unga som upplever psykisk ohälsa, är en viktig åtgärd för att öka tillgängligheten. För att ta fram nya hållbara arbetssätt med "En väg in" vill Vårdförbundet betona att strukturer för samverkan med och tillgång till elevhälsa, är av betydelse för eleven.

Vad som särskilt behöver beaktas är hur systemet inkluderar och fångar de ungdomar som står utanför skolsystemet och inte har tillgång till elevhälsa.

Kap. 8 Regionala handlingsplaner för ökad tillgänglighet

Vårdförbundet instämmer med utredningen vikten av ett fortsatt arbete med, och att de bedömningar och förslag som lagts i delbetänkandet är grundläggande för vägen mot kortare väntetider. Uthållighet i arbetet med regionala handlingsplaner och en vässad uppföljning från statens sida, samt årlig dialog med varje region kring utvecklingen av tillgänglighet är viktiga komponenter i att komma till rätta med väntetider och köer. I dialogen bör även frågan om kompetensförsörjningens betydelse för uppfyllande av den regionala handlingsplanen för ökad tillgänglighet adresseras.

Vårdförbundet vill påminna om att planerna behöver innehålla, alternativt kompletteras med, strategiska och långsiktiga kompetensförsörjningsplaner. Kompetensförsörjningsplanerna bör tas fram i samverkan med berörda fackliga organisationer. Detta krävs för att kunna säkerställa att rätt kompetens finns i verksamheten så att patienterna får god och säker vård i rätt tid. Planerna ska kartlägga läget i organisationen, tydliggöra kommande kompetensbehov och visa hur kompetensbehoven ska lösas på kort och lång sikt.

Det är positivt att utredningen framhåller långsiktigt och systematiskt förbättringsarbete, där vårdprofessionernas engagemang är centralt, för att åstadkomma en varaktig förändring.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande